

İNSANIN ANLAM ARAYIŞI

Genç Okurlar İçin Uyarlanan Baskı

VIKTOR E. FRANKL

Bu kitabın yayın hakkı PHOENIX YAYINEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

İNSANIN ANLAM ARAYIŞI

Genç Okurlar İçin Uyarlanan Baskı

VIKTOR E. FRANKL

Orijinal Künye: *Man's Search For Meaning: Young Adult Edition* by Viktor E. Frankl, Beacon Press, 2017

Çeviri: Tanju Tatlı

Editör: Fatma Gedikoğlu

Kapak ve Sayfa Düzeni: Gamze Uçak

© Phoenix Yayınevi Tüm Hakları Saklıdır.

1.-8. Baskı: Phoenix Yayınevi, Ankara

9. Baskı: Eylül 2024, Ankara

ISBN: 978-605-7789-11-2

Phoenix Yayınevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 11003

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@phoenixkitap.com

<http://www.phoenixyayinevi.com>

Baskı:

Dedemat Matbaacılık

Sertifika No: 70086

Melih Gökçek Bulvarı 1447 Cadde No: 37

İvedik Organize Sanayi Yenimahalle-Ankara

Tel: 0507 932 59 30

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

İNSANIN ANLAM ARAYIŞI

Genç Okurlar İçin Uyarlanan Baskı

VIKTOR E. FRANKL

Önsöz, JOHN BOYNE

Sonsöz, WILLIAM J. WINSLADE

Annemin anısına

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	9
1992 BASKISININ ÖN SÖZÜ	15
BİR TOPLAMA KAMPINDAKİ DENEYİMLER	19
KISACA LOGOTERAPİ ÖZETLENMİŞ METİN	101
ANLAM İSTENCİ	102
GERGİNLİĞİN ÖNEMİ	103
VAROLUŞSAL BOŞLUK	105
HAYATIN ANLAMI	106
VAROLUŞUN ÖZÜ	107
SEVGİNİN ANLAMI	109
İSTİRABIN ANLAMI	110
BİR LOGODRAMA	112
ÜST ANLAM	114
HAYATIN GEÇİCİLİĞİ	116
ÖZGÜRLÜK VE SORUMLULUK	117
PSİKİYATRİK İNANÇ	119
YENİDEN İNSANİLEŞTİRİLEN PSİKİYATRİ	119
SON SÖZ	121
SEÇİLMİŞ YAZILAR	131
SÖZLÜKÇE	145
VİKTOR FRANKL'IN HAYATI VE YAHUDİ SOYKIRIMININ TARİHÇESİ	147

ÖN SÖZ

On beş yaşımıdayken, yaz tatilimizden önceki gün, İngilizce öğretmenimiz okula geldi ve bizlere yaklaşık kırk kitaptan oluşan bir liste okudu. “Bu tatil boyunca bu kitaplardan bazı- larını okumanızı istiyorum.” dedi. “Sonrasında kitaplar hak- kında sizi sınava tabi tutmayacağım. Hangisini okuduğunuzu sormayacağım ya da bir özet yazmanızı istemeyeceğim. Ne var ki bu kitapların her biri yıllar içerisinde benim için büyük anlam ifade eden, güçlü edebi eserdir. Şayet bu eserlere şans verirsiniz; bu seslerin, bu hikâyelerin hayatınıza girmesine müsaade ederseniz; o zaman dünyaya farklı açılardan bakma- nıza vesile olabilirler ve sizi değiştirebilirler.”

Başlıkların çoğu bana tanıdık gelmedi. Yetişkin edebiya- tını daha ciddi biçimde keşfetmeye başladığım gelişme döne- mimdeki bir zaman diliminde olmama rağmen, hemen hemen hepsi benim için yeni kitaplardı. Ancak, okuma ve yazma konusunda takıntılı bir genç olarak, liste beni heyecanlandırdı ve ertesi sabah bisikletime atlayarak, okumaya hazır halde mahalledeki kitapçının yolunu tuttum. Bu okuma macerasının nereden başlayacağına karar vermek uzunca bir zaman aldı ama daha sonra “Primo Levi’nin, Bunlar da mı İnsan?” adlı kitabı ile başlamaya karar verdim.

Bu kitap, üzerimde derin bir etki bıraktı. Şimdi tuhaf ge- lebilir ama İrlanda’da, 1980’lerin ortasında öğrenci olarak Ya- hudi Soykırımı’nı okullarda irdelememiştik. Bu yüzden tele- vizyonda izlediğim savaş filmleri ve kütüphaneden tesadüfen

aldığım gençlere yönelik basılmış İkinci Dünya Savaşı romanı haricinde ilerleyen yıllarda çoğalarak beni hem dehşete düşürecek hem de etkileyecek olan bir konuya, bu kitap, ilk adım oldu. En son ölüm kampının kapanmasından çeyrek yüzyıldan fazla zaman sonra doğmuş olmama rağmen, bu konu kendi hikâyemin hakiki bir parçası olacaktı.

Okuma söz konusu olduğunda sık sık olduğu gibi, o yaz bir kitap beni bir diğerine ve diğeri bir başkasına taşıdı. Sonrasında öğretmenimin listesini bırakarak yazarların ve hikâyelelerin nereye yöneleceğimi göstermesine müsaade ettim. Kendimi Primo Levy'nin birçok otobiyografik yazısı, bunların yanında Anne Frank ve Elie Diesel'in çalışmaları ile bazı tarih kitapları ve hatırımda olan Hitler'in biyografisini ele alırken buldum. Daha sonra tam da yaz dönemi nihayete ermek üzereyken, gelecek yıl giyeceğim okul üniformasının hazırlanacağı dönemde, Viktor E. Frankl tarafından kaleme alınmış, İnsanın Anlam Arayışı kitabını keşfettim. Kitabın başlığı gözümü korkuttu ama insan ırkının ne ölçüde gaddar olabileceğini kanıtladığı tarihin en korkunç dönemini anlamaya çalışmam eğitiminin doğal bir uzanımı oldu.

Levi'nin kitabı, Diesel'in kitabı, Anne Frank'in kitabı gibi, Frankl'ın kitabı da beni derinden etkiledi. Hem 1986 yılında onu okuduğumda, hem de otuz yıl sonra bu ön sözü yazmak için hazırlık yaparken yeniden okuduğumda... En ağır biçimde insanlıktan çıkararak deneyimler etrafında, tutuklular ile ilgili analizlere açıklık getiriyor. Öyle ki, karamsarlık içermemesi ve aynı zamanda sağduyu içerisinde aydınlatıcı olması şaşırtıcı: Tanıdık olmayan, ürkütücü yerlere getirilen, evlerinden koparılan kurbanların hissettikleri şok, korku ve dehşet. Elektrik yüklü ölüm çitleri arasında yaşamaya alışırken zihnin içerisinde geçmiş olması gereken döngü. Sadece hayatta kalabilmek için kadın-erkek, oradaki insanları ellerinden geleni yapmaya zorlayan temel insani dürtü. Üstelik daha sonra bütün bu olanlara, deneyimlere rağmen yaşama-

ya devam eden ve değişmiş bir dünyada kendilerini azat edilmiş bulan, gerçekleşmiş şeyleri kabullenmelerinin de on yıllar alacağı kurbanların yıkıma uğramış akılları-ruhları üzerindeki etkisi.

Frankl aynı zamanda bizleri “*Hayatta kaldı.*” ifadesini düşünmeye sevk ediyor. Gerçekten bazı kişiler kamplardan *sağ salim çıkmışlar mıydı?* Ben öyle olduğunu pek düşünmüyorum. Edinilen deneyimler öyle kahredici, anılar bir o kadar acımasız, hayatını kaybetmiş sevilen insanlar ile ilgili keder öyle yoğun ki bilince katlanılmaz ağır bir yük olmalı.

Kamplardaki kurbanlar tarafından yazılan anıların her biri hem müstesna hem de şaşırtıcı. Fakat benim için Frankl’ın kitabının en beklenmedik unsuru, varlığımızın -mutlu, üzgün, cömert ya da gaddar- her anının bizlerin hayatına deneyim sunmakta olduğu ve bunun böyle kabul edilmesi gerektiği şeklindeki temel kanıdır. Bu kavrama yönelik gerçekten de anlaşılması zaman alabilecek şekilde bir stoacılık söz konusu. Frankl’ın deneyimlediklerini tam olarak anlamak için, insanın bunları tam olarak tecrübe etmesi gerekirdi. Ancak yaşananlar yazara günlük yaşamın içinde olmak adına cesaret verdi. Kendine acıma ya da hırçınlık taşımaksızın, bizlerin anlaması ve anlayış ile birlikte bu gibi şeylerin yeniden yaşanmasını engellememiz şeklindeki yegâne isteği dışında bir isteği olmadan deneyimlerini paylaşmak için en karanlık günlere korkusuzca yaklaşan kadın-erkek o çok farklı gruba katılırken nihai olarak deneyimlerini değerlendirdi.

Frankl, seçme özgürlüğünün tutsak kişinin yaşamının doğal parçası olarak devam ettiği şeklindeki tartışılmış düşüncesi ile zamanının ötesindedir. Ona göre, en aşırı koşullar altında umudu kaybetmek karanlığa tamamen teslim olmaktır. İster gardiyan ister tutuklu olsun, farklı insan tiplerine yönelik analizleri şaşırtıcı. Bunun yanında, her ikisine yönelik ortaya koyduğu klinik incelemesi, hem şok edici olarak görülmüş hem de 1946 yılında anı kitabı ilk yayımlandığında muhteme-

len bazıları tarafından hoş olmayan biçimde karşılanmış olmalı. Bu açıdan da gözü pek bir yaklaşımdır.

Ancak benim açımdan kitabın en etkileyici unsuru kurbanın yaşamı üzerine yaptığı inceleme. Ben tutuklu yerine kurban kelimesini tercih ediyorum. Çünkü tutuklu kelimesi haklı temelde hapsedilmeye vurgu yaparken, kurban kavramı mağdur edilmiş olan tarafın, kadın ya da erkeğin özgürlüğe kavuşmasından sonra suçsuzluğundan şüphe duymaz. Benim jenerasyonumdan ve benzer özgeçmişe sahip herhangi bir kişinin, rahatlama, karmaşa ve öfke gibi duyguların bir tutuklunun zihninde ön plana çıkmak için nasıl mücadele ettiğini hayal etmesi imkânsız. Kanaatimdir ki bundan böyle herhangi birimiz için bunun imkânı yok. Duygular ve kişilik öyle parçalanmış olmalı ki, sonrasında hayatın herhangi bir kısmında keyif almak mühim bir zorluk olarak var olmuştur. İnsan davranışının en kötüsü ile karşılaşmış halde nasıl insanlar arasında yaşamaya devam edebilirsiniz? Bu tüm kurbanların kabullenmek zorunda oldukları bir şeydi. Belki de bazıları diğerlerine nazaran daha başarılılardı. Frankl için başa çıkmak adına sadece bir yol vardı: Onunla ilgili yazmak...

Viktor Frankl ben bir gençken hayatını kaybetti. Ancak kendi yapıtımı hazırlarken, Yahudi Soykırımı'nı anlama çabasında olan bir yazar olarak yıllar içerisinde gerçekleştirdiğim seyahatlerim çerçevesinde kamplarda hayatta kalmış olanlar ile buluşabilme ayrıcalığını sağlayıp, yaşayan son grup yazarların bir parçası olma şansını yakaladım. Profesyonel hayatımın tek başına en çok mahcup eden deneyimi; dünyanın birçok yerinde, toplum merkezleri, tiyatro ve festival alanlarında sahnede konuşurken, izleyiciler arasında kendi gerçek anılarını yeniden anlatmak için hamle yapan insanlar ile karşılaştığım zamanlardı. Daha sonra onlar ile sohbet etmek, yanlarında var olmaktan onur duymak ve aynı zamanda benim sadece hayal gücümü kullanarak yazdığım bir konuda onların gerçek anılarının çok daha hakiki ve güçlü olduğunu bilmenin verdi-

ği biraz değersizlik hissi, her zaman el üzerinde tutacağım hisler. Onlar ile yaptığım konuşmalarda, Viktor Frankl ismi ve İnsanın Anlam Arayışı, o zamanın anılarını canlı tutan diğer klasik çalışmalar ile beraber defaatle ön plana çıktı. Nitekim daima da öyle olacak. Bu onun mirası.

Onunla ilgili yazmaya neden devam ettiğimiz sorusu birçok kere sorulan bir soru. Bana göre bunun cevabı; kurgu, kurgu olmayan ya da anı gibi çalışmaların konuşma, tutku ve hatta eleştiriyi teşvik etmesinde; bununla birlikte politika ya da din pratiğinde çok sık rastlananın aksine tartışmayı teşvik edip, candan sevdiğimiz kişiler ve yakın arkadaşlarımız ile coşkulu konuşmalar yapmamızı sağlamasında gizli. Şöyle ki onun aracılığı ile kimse yaralanmaz, kimse evlerinden toplanmaz ve kimse öldürülmez. Bu, Viktor Frankl'ın doğru kabul ettiği bir şey olmalı çünkü İnsanın Anlam Arayışı böyle bir kitap. Okunması, değer verilmesi, tartışılması nihayetinde kurbanların anılarını taze tutacaktır.

—John Boyne

John Boyne, birçok kitabın yazarı.

Daha genç okuyucular için de beş kitap yayımladı. Bunlardan biri de “Çizgili Pijamalı Çocuk” isimli kitap.